

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

بسمه تعالی

ساده، مختصر و کاربردی بیاموزید:

انواع مقالات علمی و تفاوت آنها

مطالب موجود در کانال آموزشی پژوهه :

- ✓ آموزش پروپوزال و بخش های مختلف آن
- ✓ آموزش پایان نامه و بخش های مختلف آن
- ✓ آموزش مقاله نویسی و استانداردهای آن
- ✓ اصول چاپ مقاله در ژورنالهای معتبر
- ✓ انتخاب موضوع پژوهش و معیار های آن
- ✓ اولویت های پژوهشی سازمان ها و نهاد های حمایت کننده از پایان نامه
- ✓ روش های تحقیق گوناگون به ویژه روش های آماری
- ✓ برخی نرم افزارهای مورد استفاده در تحلیل پایان نامه همچون spss , matlab
- ✓ معرفی اهم پایگاه های اطلاعاتی لاتین و فارسی در رشته های مختلف
- ✓ آموزش ترفندهای برنامه WORD جهت تایپ پایان نامه و مقاله

...

❖ لینک کانال تلگرام پژوهه: <https://telegram.me/joinchat/CffiVTvls6nn8eg4Zot5RQ>

❖ سایت پژوهه: <http://pajooheh.ir/>

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

انواع مقالات علمی

انواع مقالات علمی را می‌توان از چندین دیدگاه مختلف ارزیابی و تقسیم‌بندی کرد که معرفی همه آنها خسته کننده و خارج از حوصله می‌باشد. معروف‌ترین تقسیم‌بندی انواع مقالات، طبقه‌بندی آنها بر مبنای رتبه علمی مجله‌ای که مقاله در آن منتشر شده است، می‌باشد. به طور کلی مجلات دارای رتبه‌های علمی مختلفی از جمله علمی- پژوهشی، علمی- ترویجی، علمی- آموزشی و ... می‌باشد که در مجامع علمی مقالات معتبر غالباً علمی پژوهشی و علمی ترویجی می‌باشند.

باید دقت داشت که مراکز مختلفی نسبت به اعطای رتبه علمی به مجلات مختلف اقدام می‌کنند که در این میان مهمترین مرکز دارای صلاحیت برای اعطای رتبه علمی به انواع مجلات، وزارت علوم و تحقیقات و فناوری است که با اعطای رتبه علمی پژوهشی و یا علمی ترویجی به مجلات مورد تایید، سطح کیفی مجله را تعیین می‌نماید. وزارت بهداشت، دانشگاه آزاد اسلامی و همچنین دانشگاه پیام‌نور نیز از دیگر مراکز هستند که با دادن رتبه علمی پژوهشی و یا علمی ترویجی، به بسیاری از مجلات اعتبار علمی می‌بخشند. به منظور دریافت لیست مقالات مورد تایید هر یک از مراکز فوق می‌توان به وبسایت آنها مراجعه کرده و فایل حاوی نام مجلات مورد تایید را دانلود نمود.

مقاله چاپ شده در مجله علمی پژوهشی مورد تایید دانشگاه آزاد اسلامی و یا دانشگاه پیام‌نور الزاماً مورد تایید تمامی مراکز و دانشگاه‌های دولتی نمی‌باشد و ممکن است مقاله‌ای که در یک مجله علمی پژوهشی مورد تایید دانشگاه آزاد اسلامی و یا دانشگاه پیام‌نور چاپ شده است، در بسیاری از مراکز به عنوان مقاله‌ای معتبر پذیرفته نگردد. به همین دلیل لازم است تا نویسندگان گرامی قبل از ارائه مقاله خود به مجله‌ای خاص نسبت به تحقیق در مورد اعتبار علمی مجله اقدام نمایند.

در مورد مقالات ISI نیز لازم به اشاره است که این مقالات نیز در زمره مقالات علمی پژوهشی قرار می‌گیرند و ساختار مقاله و نوع بیان مطالب در آنها دقیقاً مانند مقالات علمی پژوهشی داخلی است. تنها وجه تمایز نگارش مقالات ISI و علمی پژوهشی داخلی، لزوم نوشتن مقاله ISI به زبان انگلیسی است.

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

در یک تقسیم‌بندی دیگر مقالات بر اساس نوع مطالب ارائه شده در مقاله و همچنین روش تهیه آنها دسته‌بندی می‌گردند. در این نوع طبقه‌بندی، مقالات به انواع متعددی از جمله مقالات تجربی، مقالات تحلیلی، مقالات مروری، مقالات گردآوری و تقسیم می‌شوند، که در ادامه به معرفی و تشریح هریک از این انواع پرداخته شده است.

مقالات تجربی (پژوهشی):

مقالات تجربی، غالبا برگرفته از تحقیقاتی که متکی بر انجام آزمایش و پژوهش‌های عملی و تجربی هستند، می‌باشند. در این مقالات معمولا به ارائه و تفسیر نتایج بدست آمده از آزمون‌های آزمایشگاهی پرداخته می‌شود. به زبان ساده‌تر مقالات تجربی حاصل پژوهش، تحقیق و آزمایش در حوزه‌ای خاص می‌باشند. پایه اصلی این گونه مقالات بر مبنای نمونه برداری است. نمونه‌ها در رشته‌های مهندسی غالبا نمونه‌های فیزیکی و یا شیمیایی، در رشته‌های انسانی غالبا تعدادی از افراد جامعه به منظور ارائه پرسشنامه به آنها و در رشته‌های پزشکی و دامپزشکی تعدادی نمونه انسانی و یا حیوانی می‌باشند. از آنجا که در ایران اکثر مقالات علمی پژوهشی منتشر شده مقالات تجربی می‌باشند به همین دلیل به این گونه از مقالات به اشتباه مقالات پژوهشی نیز گفته می‌شود. البته بایستی دقت داشته باشید که مقالات پژوهشی بسیار وسیع‌تر از مقالات تجربی بوده و چنانچه در ادامه مفصلا بحث خواهد شد طیف بسیار بیشتری از مقالات را در بر می‌گیرند.

مقالات تحلیلی:

چنانچه از نام مقاله تحلیلی برمی‌آید، این نوع مقالات از تحلیل و موشکافی موضوعات در جهت بسط دادن موضوع و یا بیان نقاط قوت و ضعف آنها حاصل می‌شوند. در مقالات تحلیلی مؤلف با استفاده از منابع پژوهشی پیشین (البته ممکن است داده‌هایی که تحلیل می‌گردند از آزمایشات و تجربه‌های خود نویسندگان حاصل شده باشند)، انواع نرم‌فزارهای کامپیوتری و سعی در مطرح نمودن نظریه و یا مدلی خاص در حوزه کار خود

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

می‌نماید. در این نوع از مقالات، غالباً بسیاری از دانسته‌ها در زمینه‌هایی خاص مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نظریه، مدل و یا فرمولی کلی از آنها استخراج می‌گردد. به عبارت دیگر در مقالات تحلیلی هدف نویسنده ایجاد نمودن قانونی ثابت بوده که سایر پژوهشگران را از انجام آزمایشات مشابه بی‌نیاز می‌نماید. بایستی دقت داشته باشید که منظور از تحلیل صرفاً بیان نقطه نظرات شخصی نمی‌باشد بلکه بایستی تحلیل بر پایه اصول ریاضیاتی، آماری و سایر مواردی که در صحت آنها شکی وجود ندارد، انجام گیرد. به بیان ساده‌تر می‌توان اینگونه بیان نمود که فرمول‌ها، روابط ریاضی و مدل‌ها، خروجی‌های مقالات تحلیلی می‌باشند و چون تحلیل و استخراج آنها بر مبنای ریاضیات و آمار (و نه نقطه نظرات شخصی) می‌باشد، در صحت آنها نمی‌توان شکی کرد.

مقالات مروری:

در مقالات مروری به جمع آوری نوشته‌هایی که قبلاً منتشر شده‌اند، پرداخته می‌شود. به زبانی ساده‌تر، نویسنده در مقالات مروری نقطه نظرهای افراد مختلف را بدون هیچگونه دخل و تصرفی در کنار هم قرار داده و نسبت به نوشتن مقاله اقدام می‌نماید. مقالات مروری غالباً در حیطه‌هایی کاربرد دارند که در آنها نوشته‌ها و تحقیق‌های بسیاری انجام شده ولی مقاله‌ای جامع که به نحوی در برگیرنده نتایج تمامی این تحقیقات بوده و بتواند به صورتی یکپارچه کل موضوع را تحت پوشش قرار دهد، وجود ندارد.

نویسنده مقالات مروری باید نسبت به تمامی زوایای موضوع، دارای اطلاعات و دانش کافی باشد، بطوریکه بتواند تمامی ابعاد موضوع را در مقاله خود بیان نموده و همچنین در مواقع لازم تحلیل‌ها و ارزیابی‌هایی را نیز به آنها اضافه کرده و حتی در صورت وجود تناقضاتی در بین منابع مختلف بتواند توجیحات مناسبی را ارائه نماید. همچنین در بسیاری از موارد به منظور نگارش مقاله‌ای جامع لازم است که خود نویسنده با وارد کردن نقطه نظرهای شخصی نسبت به نگارش مقاله‌ای که در آن همه ابعاد موضوع، مورد بررسی قرار گرفته است، اقدام کند. در این میان با توجه به لزوم احاطه نویسندگان مقالات مروری به کل ابعاد زمینه مورد بررسی، غالباً توصیه می‌شود که افرادی نسبت به نوشتن مقالات مروری اقدام کنند که خود در آن زمینه صاحب نظر بوده و حتی چندین مقاله در موضوعاتی مشابه به چاپ رسانیده باشند.

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

از آنجا که در مقالات مروری به بررسی و جمع‌بندی پژوهش‌های مختلفی که در یک زمینه به انجام رسیده‌اند، پرداخته می‌شود در این مقالات بر خلاف مقالات تجربی و تحلیلی، چندان وارد جزئیات مسئله نشده و تنها به ارزیابی کلیات و مطالب اساسی مرتبط با موضوع پرداخته می‌شود. با توجه به نوع نگرش جامع در مقالات مروری، تعداد خوانندگان این مقالات نسبت به مقالات تجربی و یا تحلیلی که فقط در زمینه‌ای خاص مقاله منتشر می‌کند، بسیار بیشتر بوده و به همین دلیل توجه مجلات به رعایت معیارهای کیفی در نگارش مقالات مروری بسیار بالا می‌باشد.

شاید در نگاه اول ارزش مقالات مروری با توجه به اینکه نویسنده کار جدیدی را ارائه نمی‌کند، نسبت به سایر مقالات پژوهشی کمتر به نظر بیاید، اما در واقع با توجه به اینکه برای نگارش مقالات مروری نویسنده باید نگرشی ژرف بر تمامی ابعاد موضوع داشته و بعلاوه بر پیشینه پژوهشی و تحقیقات جدید انجام شده پیرامون موضوع مورد نظر نیز مسلط باشد، به همین دلیل نگارش مقالات مروری توسط هر کسی نمی‌تواند، انجام گیرد. همچنین با توجه به اینکه مقالات مروری شناختی جامع از موضوع در اختیار خوانندگان قرار می‌دهند، بنابراین در مجامع علمی دارای ارزش و اعتبار بسیار بالایی می‌باشند.

با مطالعه اهداف و زمینه‌های فعالیت مجلات علمی پژوهشی می‌توان دید که بسیاری از مجلات، مقالات مروری نگارش یافته را تنها در صورتی که حداقل تعداد ۳ منبع اصلی ارائه شده در مقاله از نوشته‌های پیشین خود نویسندگان در زمینه‌های مشابه باشند، قابل پذیرش دانسته و نسبت به منتشر کردن آن اقدام می‌کنند که با توجه به توضیحات ارائه شده در فوق دلیل این امر کاملاً واضح است. امر فوق ممکن است در بسیاری از دانشجویان که قصد چاپ مقالات مروری که به هر حال نیاز به انجام تحقیقات میدانی و آزمایشگاهی ندارند، یأس ایجاد نموده و آنها از ادامه راه منصرف نمایند، ولی به هر حال باید توجه داشت که انتخاب اساتید راهنما و مشاور که در زمینه‌های مورد نظر بیشتر مقالاتی منتشر کرده باشند، می‌تواند این مشکل راه حل نماید. همچنین چنانچه در ادامه مفصلاً بحث خواهد شد به نویسندگان تازه کار پیشنهاد می‌گردد که نسخه اولیه مقاله خود برای شرکت در همایش‌ها، سمینارها، کنفرانس‌ها و ... ارسال نموده و ضمن تکمیل نمودن مقاله، با درج یک ارجاع به خود (که همان مقاله ارائه شده در همایش می‌باشد) نسخه نهایی مقاله را برای یک مجله ارسال کنند.

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

مقالات گردآوری:

در مقالات گردآوری چنانچه از نام آنها برمی آید، صرفاً به گردآوری و انعکاس نقطه نظرهای مختلف درج شده در منابع پرداخته می شود. با چاپ مقالات گردآوری در واقع هیچ نتیجه و فعالیت پژوهشی تازه ای عرضه نمی گردد و تنها یافته های موجود با نظم و انسجامی بالاتر در کنار هم قرار می گیرند. باید دقت داشت که اگرچه در بین مقالات جمع آوری و مروری شباهت های بسیار زیادی وجود دارد ولی به هر حال اعتبار مقالات مروری بسیار بالا و غیر قابل مقایسه با مقالات گردآوری است.

از آنجا که هر فردی می تواند نسبت به نوشتن مقالات گردآوری اقدام نماید به همین دلیل قطعیتی در مورد جامع و کامل بودن این مقالات وجود ندارد، زیرا ممکن است که نویسنده فاقد شناخت کافی نسبت به تمامی ابعاد زمینه مورد بررسی بوده و یا دسترسی مناسب به انواع منابع مورد نیاز برای جمع آوری اطلاعات نداشته باشد. همچنین برخلاف مقالات مروری، مقالات گردآوری غالباً فاقد تجزیه و تحلیل های مناسب و همچنین نقطه نظرهای نویسنده بوده در صورت وجود داشتن کاستی ها و تناقضاتی در منابع مورد استفاده نویسنده مقاله الزاماً نمی تواند، یک جمع بندی صحیح و منطقی را از میان تناقضات موجود استخراج نماید. البته با توجه به شباهت های زیاد مقالات مروری و گردآوری، مقالات گردآوری را می توان نسخه کوچک تر و ناقص تر از مقالات مروری به حساب آورد.

مقالات گردآوری مانند تحقیقات انجام شده در طی دوران تحصیل که در آنها به استخراج متنی از بین تعدادی از منابع مورد استفاده پرداخته می شد، بوده و الزاماً مقالاتی جامع که در برگیرنده تمامی ابعاد موضوع باشند، نیستند و خواننده با مطالعه مقالات گردآوری نمی تواند از شناخت جامع نسبت به تمامی ابعاد موضوع اطمینان حاصل نماید.

حتی با وجود بیان تمامی تفاوت های موجود در بین این دو نوع مقاله، غالباً مشاهده می شود که دانشجویان تنها با خواندن تعداد محدودی منبع و نوشتن مقاله ای از مطالب آنها، مقاله خود را مروری فرض کرده و از آنجائیکه مقالات مروری از انواع مقالات علمی پژوهشی می باشند، اقدام به ارسال مقاله خود برای مجلات دارای رتبه علمی پژوهشی می نمایند. از آنجایی که مجلات علمی پژوهشی پس از انجام دادن داوری هایی بسیار سختگیرانه،

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

تنها مقالات مروری را پذیرفته و چاپ می‌کنند، متأسفانه در اکثر مواقع مقالات این دانشجویان غیر قابل چاپ اعلام می‌شوند. بطورکلی ارزش علمی مقالات گردآوری شده نسبت به سه نوع مقاله اول (تجربی، تحلیلی و مروری) به نسبت پایین‌تر است و نشریات دارای رتبه علمی پژوهشی و ISI، غالباً از پذیرش و چاپ مقالات گردآوری شده خودداری می‌نمایند.

البته باید دقت داشت که مرزبندی مشخصی برای تشخیص مقالات گردآوری و مروری وجود ندارد و پذیرش و یا رد شدن مقاله ارائه شده به یک نشریه علمی پژوهشی تنها وابسته به نظر داوران بررسی کننده مقاله می‌باشد، بطوریکه ممکن که یک نشریه مقاله‌ای را از نوع گردآوری و فاقد ارزش لازم برای چاپ شدن در مجله بدانند ولی مجله‌ای دیگری همان مقاله را به عنوان یک مقاله مروری پذیرش و چاپ نماید.

مقالات یادداشت فنی (توصیفی)

مقالات یادداشت فنی (توصیفی) گونه‌ای دیگر از مقالات علمی بوده که در بسیاری از مجلات منتشر می‌گردند. این مقالات در رشته‌های مهندسی غالباً بعنوان مقالات یادداشت فنی و در سایر رشته‌ها بعنوان مقالات توصیفی شناخته می‌شوند. در این مقالات نویسندگان به ارائه مطالبی بسیار کاربردی که غالباً برگرفته از تجربه‌های صنعتی و شخصی وی بوده، البته با نگاهی علمی به آنها می‌پردازد. به عبارت دیگر این مقالات بسیار کاربردی بوده و صرفاً به مسائل علمی محض نمی‌پردازند. مطالب بیان شده در این مقالات اگرچه ممکن است از نظر علمی کاملاً نوآور نباشند ولی به هر حال بسیار کاربردی و مفید هستند. اینجانب طی دوران کارآموزی مقطع کارشناسی در یک شرکت کشتی‌سازی مشغول به فعالیت بودم که در نهایت مطالب بسیار کاربردی که در آن دوران فرا گرفته بودم را در قالب یک مقاله یادداشت فنی در مجله علمی پژوهشی انجمن مهندسی دریا منتشر نمودم. بایستی دقت داشته باشید که مطالب آن مقاله از نظر علمی چندان نوآور نبود ولی به هر حال مواردی بسیار کاربردی که شاید در جای دیگری نتوان مشابه آنها را پیدا کرد در آن بیان شده بود.

تعداد صفحات مقالات یادداشت فنی (توصیفی) غالباً کمتر از سایر انواع مقالات بوده و معمولاً در حدود ۵ صفحه می‌باشند. مقالات یادداشت فنی اگرچه ممکن است در مجلات علمی پژوهشی نیز چاپ شوند ولی به هر حال ارزش علمی آنها نسبت به مقالات تجربی، تحلیلی و مروری پایین‌تر است.

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

باید دقت داشت که مرز بندی دقیق و مشخصی در بین انواع مقالات وجود ندارد و بسیاری از مقالات می توانند ترکیبی از گونه های معرفی شده باشند، به عبارت دیگر در صورتی که فردی در مقاله خود علاوه بر انجام دادن آزمایشات تجربی به تحلیل ریاضیاتی و مدل سازی نتایج بدست آمده نیز پردازند، در این صورت مقاله وی تحلیلی تجربی است. که در این میان با در نظر گرفتن مقالات ترکیبی می توان تعداد بسیار زیادی از انواع مقالات را نیز به طبقه بندی گونه های مختلف مقالات اضافه نمود.

سایر انواع مقالات

علاوه بر ۵ نوع مقاله تشریح شده، گونه های دیگری از مقالات نیز وجود دارند که اعتبار علمی آنها نسبت به موارد بیان گردیده پایین تر می باشد بطوریکه هیچ یک از آنها در زمره مقالات علمی پژوهشی به حساب نمی آیند. به منظور آشنایی خوانندگان تنها به ذکر عنوان این نوع مقالات بسنده شده و از بیان توضیحات بیشتر خودداری می گردد.

- مقالات نقد و بررسی
- مقالات انتقادی
- مقالات توصیفی
- مقالات گزارشی
- مقالات تدوین و ترجمه ای
- مقالات ترجمه ای
- نامه بر سردبیر

... و

به طور کلی تنها مقالات تجربی، تحلیلی و مروری در زمره مقالات علمی پژوهشی بوده و بقیه انواع مقالات سطح کیفی آنها نسبت به سه گونه فوق پایین تر می باشند. به طور کلی مقالات علمی پژوهشی معتبر فقط تمایل به چاپ

<https://telegram.me/pajoohehgroup>

مقالات تجربی، تحلیلی و مروری داشته و غالباً از پذیرش سایر مقالات خودداری می‌کنند. ولی به هر حال در بسیاری از مواقع ممکن است که در مجلات علمی پژوهشی نیز مقالاتی به غیر از سه گونه فوق مشاهده گردد که در این میان اگرچه امر فوق رایج بوده ولی به هر حال همیشگی نمی‌باشد.

